

ਗਿਆਨ ਦਾ ਰਾਹ

ਅਧਿਆਇ 28 ਵਿਚ ਅੱਯੂਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲੜੀ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਥਨ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਅਧਿਆਇ 31)। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਅਧਿਆਇ 28 ਨੂੰ ਇਕ ਘੁਸਪੈਠ ਮੰਨਦੇ ਹਨ¹ ਜੋ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਯੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਇਕ ਵਕਫ਼ੇ,² ਇਕ ਪੁਲ,³ ਜਾਂ ਚੱਕਰ ਦੇ ਬੰਦ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।⁴

ਹੇਮਰ ਹੇਲੀ ਨੇ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ “ਅੱਯੂਬ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ (ਅਧਿਆਇ 27) ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੰਪੂਰਣ ਬੁੱਧ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਖੋਜ ਕਰ ਲਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋਲ ਹੈ” ਕਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ।⁵ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਖੁਬਸੂਰਤੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।”⁶

“ਬੁੱਧ” (חָכָם, ਚੈਕਮਾਹ) ਨਾਵ ਅੱਯੂਬ ਵਿਚ ਅਠਾਰਾਂ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।⁷ “ਬੁੱਧਵਾਨ ਬਣੇ” (חָכָם, ਚਕਮ) ਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਵਾਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ (32:9; 35:11) ਅਤੇ “ਬੁੱਧਵਾਨ” (חָכָם, ਚਕਮ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਅੱਠ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (5:13; 9:4; 15:2, 18; 17:10; 34:2, 34; 37:24)। ਅੱਯੂਬ 12:12, 13; 28:12, 20, 28; 38:36; 39:17 “ਬੁੱਧ” “ਸਮਝ” ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਅੱਯੂਬ 15:8 ਵਿਚ ਇਹ “ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਗੁਪਤ ਮਤੇ” ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਬੁੱਧਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਗੋਰਹਾਰਡ ਵੇਨ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਕਿ “ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਤਲ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੁੱਪਚਾਪ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।”⁸ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਭਾਣੇ ਮੂਰਖਪੁਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਈ ਉਹ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਓਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਚਤਰਾਈ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ” (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3:19) ਅਤੇ “ਪਰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗੇ ਜਿਹੜਾ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਬਿਨਾ ਉਲਾਂਭੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ” (ਯਾਕੂਬ 1:5)।

ਰੈਲੈਂਡ ਈ. ਮਰਫੀ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ,

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਬੁੱਧ ਦੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਕ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਰੇਖਾਅੰਕਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇਕੱਲਾ (ਹੋਰ ਕੋਈ ਜੀਵ ਨਹੀਂ) ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦੀਵਾਲੀਏਪਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ “ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭੈ” ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ (28:28; 1:8; 2:3)।⁹

“ਮਨੁੱਖ ਗੁਪਤ ਖਜ਼ਾਨੇ ਲੱਭਦਾ ਹੈ” (28:1-11)

‘ਨਿਸੰਗ ਖਾਨ ਚਾਂਦੀ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਥਾਂ ਸੋਨੇ ਲਈ ਜਿਹ ਨੂੰ ਉਹ ਨਿਰਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ‘ਲੋਹਾਂ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਢਲ ਕੇ ਤਾਂਬਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਇਨਸਾਨ ਅਨੁਰੇ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਰਹੱਦ ਤੀਕ ਅਨੁਰ ਘੁੱਪ ਤੇ ਮੋੜ ਦੇ ਸਾਢੇ ਵਿੱਚ, ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ‘ਉਹ ਅਬਾਦੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੁਰੰਗ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਰਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿੱਸਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਟਕਦੇ ਤੇ ਝੂਲਦੇ ਹਨ। ‘ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਰੋਟੀ ਨਿੱਕਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ ਅੱਗ ਜਿਹਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਉਹ ਦੇ ਪੱਥਰ ਨੀਲਮ ਦੇ ਥਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਜੌਰੇ ਹਨ। ‘ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਉਸ ਪਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਨਾ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਅੱਖ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਹੈ। ‘ਮਗਰੂਰ ਦਰਿੰਦੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇ ਹਨ, ਨਾ ਬਬਰ ਸ਼ੇਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ‘ਇਨਸਾਨ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਚਕਮਕ ਉੱਤੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਉਲੱਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ‘ਉਹ ਚਟਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਲੇ ਖੋਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀ ਅੱਖ ਹਰ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਵਸਤ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ‘ਉਹ ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਭਈ ਉਹ ਚੌਂਦੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਛਿਪੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਸੋਪੋਤਾਮੀਆ ਵਿਚ ਇਤਹਾਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਤਨਾਂ ਅਤੇ ਸਜਾਵਟੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਤਾਂਬਾ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਕੀਮਤੀ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਕੀਮਤੀ ਰਤਨ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰੋਜ਼ਾਈ ਨੂੰ ਸੀਨਈ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਖੁਦਾਈ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਆਈ. ਐਂਡਰਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ‘ਆਦਮੀ ਕਿਰਮ ਹੀ ਹੈਗਾ’ (25:6)। ਅੱਯੂਬ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ... ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਲੇਖਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਰਗਟ ਕਰਦਾ।”¹⁰

ਆਇਤ 1. ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੁਦਾਈ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਲੇਬਨਾਨ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਓਫ਼ੀਰ ਵਿਚ ਸੋਨਾ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸੀ (22:24; 28:16)। ਨਿਰਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ (קָדַשׁ, ਜ਼ਕਾਕ) ਕ੍ਰਿਆ ਧਾਤ ਦੀ ਧੂੜ ਨੂੰ ਤਰਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਤਹ ਤੋਂ ਅਸੁੱਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 2. ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਸਾਗਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਸੁਰੰਗ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਜੋਰਡਨ ਖੇਤਰ (ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੋਂ ਦਾ ਜੋਰਡਨ) ਵਿਚ ਤਾਂਬਾ ਅਤੇ ਲੋਹਾ ਦੇਵੇਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਨ। ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਵੀ ਸੀਨਈ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਆਇਤ 3. ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੇਠਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੁਦਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਨਾਲ 28:3-11 ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਅਨੁਰੇ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਖੁਦਾਈ ਵਾਲੇ ਡੰਡੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ

ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਜਾਂ ਦੀਵਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਖੋਜਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨਾਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਅਨੁਰ ਘੁੱਪ (לָקַח, *ਓਪਲ*) ਅਤੇ **ਮੈਤ ਦੇ ਸਾਯੇ** (תַּמְלֵץ, *ਟਸਲਮਾਵੇਥ*) ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (3:5, 6; 10:21, 22)। ਜੈਨ ਈ. ਹਾਰਟਲੀ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, “ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ, ਪਤਾਲ, ਮੁਰਦਾ ਘਰ (ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ 10:21-22) ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾਂ ਸੀਮਾ (*ਟਕਲਿਟ*) ਤੱਕ ਪੜਤਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬੁੱਧ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ (ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ 11:6-9)।”¹¹

ਆਇਤ 4. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਸੋਪੋਤਾਮੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਇੱਛਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਰ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। **ਅਬਾਦੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ** ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਖਾਣਾਂ ਅਕਸਰ ਉਜਾੜ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੁਦਾਈ ਵਾਲੀ **ਸੁਰੰਗ** [ਸੁਰੰਗਾਂ] ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਤਹ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡੁੱਬ ਗਈ। **ਰੈਬਰਟ ਐੱਲ. ਐਲਡਨ** ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, “ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੱਸਿਆਂ ਤੇ ਝੂਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖਿਤਿਜੀ ਰਸਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਨੀਵਿਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਜਾਗਰ ਨਾੜੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।”¹²

ਆਇਤਾਂ 5, 6. ਰੋਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਨਿੱਕਦੀਆਂ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਜ਼ਬੂਰ 104:14) - ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਿਸ ਦੀ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਖੁਦਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਹ ਅੱਗ ਜਿਹਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਖੁਦਾਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਦੈਲਤ ਤੋਂ ਭੋਜਨ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤਾਂ 7, 8. ਦੋਵੇਂ ਆਇਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (**ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਪੰਛੀ; ਮਗਰੂਰ ਦਰਿੰਦੇ**) ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (**ਬਾਜ਼; ਬਬਰ ਸ਼ੇਰ**) ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਮੁੱਖ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। “ਮਗਰੂਰ ਦਰਿੰਦੇ” ਇਬਰਾਨੀ ਮੁਹਾਵਰੇ “ਮਗਰੂਰਾਂ ਦੀ ਅੰਸ” (מַגְרֹרִים, *ਬੀਨੀ ਸਚੈਟਸ*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ 41:34)।

ਇਹ ਆਇਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਖੁਦਾਈ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੇਠਾਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹਵਾ ਵਿਚ ਬਾਜ਼, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਤੇਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸੁਭਾਵਕ ਬਹਾਦਰੀ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਖੁਦਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਜਾਂ ਬੇਧਿਆਨ ਹੈ। ਹਾਰਟਲੀ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, “ਖੁਦਾਈ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਤਕਨੀਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।”¹³

ਆਇਤ 9. ਇਹ ਸ਼ਬਦ, ਅਤਿ ਸ਼ਕਤੀਪੂਰਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਢੋਂ ਖੁਦਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਤਹਿ ਤੋਂ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 10. ਨਾਲੇ (אֵילָן, *ਯੀਓਰਿਮ*) ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ ਨੀਲ ਨਦੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ

ਇਕਵਚਨ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਨਦੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਵਚਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੁਦਾਈ ਦੀਆਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚਟਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।¹⁴ ਐਲਡਨ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ,

ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲਈ ਚਟਾਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪਲ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ “ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵੇਖਦੀਆਂ ਹਨ।” ਕੀ ਲੋਕ ਬਰਾਬਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਇਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਜੋਂ ਵੇਖਣਗੇ।¹⁵

ਆਇਤ 11. ਇੱਥੇ ਵਰਣਨ ਖੁਦਾਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਖੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੜ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਹੇਠਾਂ ਧਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਦੋਲਤ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

“ਮਨੁੱਖ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ” (28:12-22)

¹²ਪਰ ਬੁੱਧ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭੇ, ਅਤੇ ਸਮਝ ਦਾ ਥਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ¹³ਇਨਸਾਨ ਉਹ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ ਹੈ। ¹⁴ਭੁੰਘਿਆਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ” ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ” ¹⁵ਉਹ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਦੇਈਦਾ, ਨਾ ਉਹ ਦੇ ਮੁੱਲ ਲਈ ਚਾਂਦੀ ਤੇਲੀਦੀ ਹੈ। ¹⁶ਓਫ਼ੀਰ ਦੇ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਉਹ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਭਰ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਸੁਲੇਮਾਨੀ ਤੋਂ, ਨਾ ਨੀਲਮ ਤੋਂ। ¹⁷ਸੋਨਾ ਤੇ ਕੱਚ ਉਹ ਦੇ ਤੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸੱਕਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕੁੰਦਨ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਉਹ ਦੇ ਬਦਲੇ ਆ ਸੱਕਦੇ ਹਨ। ¹⁸ਮੂੰਗੇ ਅਤੇ ਬਲੇਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੀ ਕੀ? ਸਗੋਂ ਬੁੱਧ ਦਾ ਮੁੱਲ ਮੇਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ¹⁹ਕੂਸ ਦਾ ਸੁਨਹਿਲਾ ਉਹ ਦੇ ਤੁੱਲ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਖ਼ਾਲਸ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੋ ਸੱਕਦੀ ਹੈ। ²⁰ਬੁੱਧ ਫੇਰ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਂਦੀ, ਅਤੇ ਸਮਝ ਦਾ ਥਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ²¹ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦਿਆਂ ਪੰਛੀਆਂ ਤੋਂ ਛਿਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ²²ਹਲਾਕਤ ਤੇ ਮੌਤ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ, “ਅਸਾਂ ਉਹ ਦੀ ਅਵਾਈ ਆਪਣੀਂ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣੀ ਹੈ।”

ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ, ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰਾਂ ਅਤੇ ਧਾਤੂਆਂ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਦੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਦੀ ਉਸ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।¹⁶ ਸੱਚੀ ਬੁੱਧ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਹਨ: “ਬੁੱਧ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭ ਸਕਦੀ ਹੈ?” (28:12) ਅਤੇ “ਬੁੱਧ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ?” (28:20)। ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਇਤ 12. ਇੱਥੇ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਵਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 13-19. “ਇਨਸਾਨ ਉਹ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।” “ਮੁੱਲ” ਬੁੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅੱਯੂਬ

ਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ, ਓਡੀਰ ਦੇ ਸੋਨੇ, ਸੁਲੇਮਾਨੀ, ਨੀਲਮ, ਕੱਚ, ਮੂੰਗੇ, ਬਲੈਰ, ਮੋਤੀਆਂ, ਨਾ ਹੀ ਕੁਸ਼ ਦਾ ਸੁਨਹਿਲਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬੁੱਧ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਹਾਉਤਾਂ “ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਬੁੱਧ” ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ: ਧੰਨ ਹੈ ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਹ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਲੱਭਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਹ ਨੂੰ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲੋਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਦਾ ਲਾਭ ਚੇਖੇ ਸੋਨੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਲਾਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਅਣਮੁੱਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਲੋਚ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਦੇ ਤੁੱਲ ਨਹੀਂ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਉਹ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਧਨ ਤੇ ਆਦਰ ਹੈ। ਉਹ ਦੇ ਰਾਹ ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜੀਉਣ ਦਾ ਬਿਰਫ਼ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਉਹ ਨੂੰ ਫੜੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਕਹਾਉਤਾਂ 3:13-18)।

ਆਇਤਾਂ 20-22. ਪਰ ਬੁੱਧ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭੇ, ਅਤੇ ਸਮਝ ਦਾ ਥਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਅੱਯੂਬ ਉਸ ਸਵਾਲ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਇਤ 12 ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ “ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼,” “ਭੁੰਘਿਆਈ,” ਜਾਂ “ਸਮੁੰਦਰ” ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦੀ (28:13, 14)। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਜੀਵ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦਿਆਂ ਪੰਛੀਆਂ ਤੋਂ ਛਿਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਧ ਭੌਤਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚ ਲੱਭੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਬੱਦੋਨ ਅਤੇ ਮੈਤ [ਸਿਰਫ਼ ਆਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ] ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਸਾਂ ਉਹ ਦੀ ਅਵਾਈ ਆਪਣੀ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣੀ ਹੈ। “ਅਬੱਦੋਨ” ਅਤੇ “ਮੈਤ” ਦੋਵੇਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ (26:5, 6 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

“ਪਰਮੇਸੁਰ ਗਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ” (28:23-28)

²³“ਪਰਮੇਸੁਰ ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਥਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ²⁴ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹੇ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੀਕ ਨਿਗਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਹੇਠ ਹੈ ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ²⁵ਜਦ ਉਹ ਨੇ ਹਵਾ ਲਈ ਵਜ਼ਨ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਅਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪ ਨਾ ਮਿਣਿਆ, ²⁶ਜਦ ਉਹ ਨੇ ਮੀਂਹ ਲਈ ਬਿਧ ਬਣਾਈ, ਅਤੇ ਗਰਜਦੀ ਬਿਜਲੀ ਲਈ ਰਾਹ, ²⁷ਤਦ ਉਹ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ, ਉਹ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਨੂੰ ਖੋਜਿਆ, ²⁸ਅਤੇ ਉਹ ਨੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਵੇਖ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭੈ, ਉਹੀ ਬੁੱਧ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਦੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ, ਸਮਝ ਹੈ।”

ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਸ ਨੇ 12 ਅਤੇ 20 ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਉਠਾਏ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਲਿਆਕਤ ਇਸ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਲਈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 23. ਪਰਮੇਸੁਰ ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਥਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੁੱਧ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

ਯਹੇਵਾਹ ਨੇ ਬੁੱਧ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨਿਉਂ ਧਰੀ, ਅਤੇ ਸਮਝ ਨਾਲ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ
(ਕਹਾਉਤਾਂ 3:19)।

ਉਸ ਨੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧ ਨਾਲ ਜਗਤ ਨੂੰ
ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਇਆ ਹੈ (ਯਿਰਮਿਯਾਹ 10:12;
51:15)।

ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸਦਾ ਤਾਈਂ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਬੁੱਧ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਦੀ ਹੈ
(ਦਾਨੀਏਲ 2:20)।

ਆਇਤ 24. ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹੋ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੀਕ ਨਿਗਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ
ਕੁਝ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਹੇਠ ਹੈ ਉਹ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਬੁੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਰਾਜ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਭੌਤਿਕ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਤਮਿਕ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ
ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।¹⁷

ਆਇਤਾਂ 25-27. ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਕੰਮ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ
ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹਵਾ, ਪਾਣੀਆਂ, ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਗਰਜਦੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ
ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਉਹ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰ
ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 28. ਅਤੇ ਉਹ ਨੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਵੇਖ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭੈ, ਉਹੀ ਬੁੱਧ ਹੈ,
ਅਤੇ ਬਦੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ, ਸਮਝ ਹੈ।” ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਉੱਤਰ ਮਿਲ ਹੀ ਗਿਆ। “ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ
ਭੈ”¹⁸ ਅਤੇ “ਬਦੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ” ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ (1:1, 8; 2:3) ਅਤੇ ਕਹਾਉਤਾਂ
ਵਿਚ (ਕਹਾਉਤਾਂ 3:7; 14:16; 16:6) ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ “ਭੈ”
ਮੰਨਣਾ ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਆਦਰ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ
ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਣ
ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ “ਬੁੱਧ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ
ਦੁਆਰਾ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ।”¹⁹ ਇਹ, ਬਦਲੇ ਵਿਚ,
ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ “ਬਦੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ” ਰਹਿਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਐੱਚ. ਐੱਚ.
ਰਾਉਲੀ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ,

ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਚੰਚਲ ਕੰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਦਮੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਬੁੱਧ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਲਾਈ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ
ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਭੇਤ ਪਰਗਟ
ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਦੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ
ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ।²⁰

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵੱਲੋਂ ਬੁੱਧ (ਅਧਿਆਇ 28)

ਅਧਿਆਇ 28 ਵਿਚ, ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਇਹ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਸੱਚੀ ਬੁੱਧ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਛੁਪੇ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਉੱਦਮੀ ਭਾਲ ਤੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਲ।

ਮਨੁੱਖ ਛੁਪੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਲੱਭਦਾ ਹੈ (28:1-11)। ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਖੁਦਾਈ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਧਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ, ਸੋਨਾ, ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਤਾਂਬਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਸੁਧ ਜਾਂ ਨਿਰਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ (28:1, 2)। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਸਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਓਹਲੇ, ਨਿਡਰਤਾ ਨਾਲ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਸੁਰੰਗਾਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਸਨ (28:3-8)। ਬਹੁਤ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਚਟਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਲੇ ਖੋਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (28:9-11)।

ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਹਾਸ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਵੱਡੀ ਦੈਲਤ ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਗਏ ਸਨ। 1800 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕਈ “ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਠਨ” ਹੋਏ। 1849 ਵਿਚ, ਲੋਕ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਸੋਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਪਹੁੰਚੇ। 1859 ਵਿਚ, ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਖੋਜਕਰਤਾ ਪਾਈਕ ਦੇ ਪੀਕ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗਏ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਰਾਜ ਬਣ ਗਿਆ। 1874 ਵਿਚ, ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਡਕੋਟਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਲੈਕ ਹਿਲਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਭੀੜ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

ਮਨੁੱਖ ਬੁੱਧ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ (28:12-22)। ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਸੱਚੀ, ਆਤਮਿਕ ਬੁੱਧ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਪਰ ਬੁੱਧ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭੇ, ਅਤੇ ਸਮਝ ਦਾ ਥਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?” (28:12)। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ “ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ,” “ਡੂੰਘਿਆਈ” ਵਿਚ ਜਾਂ “ਸਮੁੰਦਰ” ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ (28:13, 14)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤਾਂ ਜਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ (28:15-19)। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (28:20), ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੁੱਧ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਤੋਂ ਛਿਪੀ ਹੋਈ ਹੈ (28:21, 22)।

ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੁਆਰਾ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਭਾਲਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਲਜ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਫਿਰ ਵੀ ਸੱਚੀ ਬੁੱਧ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ “ਮੂਰਖ ਦਾ ਸੋਨਾ” ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੈਲੂਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਭਾਣੇ ਮੂਰਖਪੁਣਾ ਹੈ” (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3:19)।

ਸਿਰਫ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਬੁੱਧ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (28:23-28)। ਅੱਯੂਬ ਨੇ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੁੱਧ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ: “ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ,

ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਥਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ" (28:23)। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ; ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ (28:24-27)। ਇਸ ਲਈ, ਬੁੱਧ "ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭੈ" ਅਤੇ ਬਚੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ (28:28)। ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਂਦੀ ਵਾਂਗ ਉਹ [ਬੁੱਧ] ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੇਂ, ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਧਨ ਵਾਂਗ ਉਹ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇਂ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਭੈ ਨੂੰ ਸਮਝੋਗਾ, ਅਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗਾ" (ਕਹਾਉਤਾਂ 2:4, 5)।

ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਪਰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗੇ ਜਿਹੜਾ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਬਿਨਾ ਉਲਾਂਭੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ" (ਯਾਕੂਬ 1:5)।

ਡੀ. ਸਟੀਵਰਟ

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਆਰ. ਬੀ. ਵਾਏ. ਸਕੇਟ ਲਿਖਿਆ, "ਅਧਿਆਇ 28 ਇਕ ਬਚੇਬਚੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਕਵਿਤਾ ਹੈ" (ਆਰ. ਬੀ. ਵਾਏ. ਸਕੇਟ, ਦ ਵੇਅ ਆਫ ਵਿਜ਼ਮ ਇਨ ਦਿ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ [ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਮੈਕਮਿਲਨ ਕੰਪਨੀ, 1971], 148)। ²ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਆਈ. ਐਂਡਰਸਨ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, "ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਾਲ ਕਹਿ ਕੇ, ਸਾਨੂੰ ... ਅੱਯੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੰਨ ਦੋਰ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਯੂਬ, ਅਲੀਹੂ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦੋਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕਲਾਪ ਤੀਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ" (ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਆਈ. ਐਂਡਰਸਨ, ਅੱਯੂਬ, ਐਨ ਇੰਟਰੋਡਕਸ਼ਨ ਔਡ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਟਿੰਡਲ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ [ਡਾਊਨਰਸ ਗਰੇਵ, ਇਲੀਨੋਇਸ: ਇੰਟਰ-ਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1974], 223)। ³ਜੈਨ ਈ. ਹਾਰਟਲੀ, ਦ ਬੁਕ ਆਫ ਅੱਯੂਬ, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦਿ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 1988), 373. ⁴ਨੈਰਮਨ ਸੀ. ਰਾਬੇਲ, ਸਿੰਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅੱਯੂਬ: ਸਲੈਕਟਡ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਆਨ ਦ ਬੁਕ ਆਫ ਅੱਯੂਬ, ਸੰਪਾ., ਰੋਏ ਬੀ. ਜ਼ੁਕ (ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਬੋਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1992), 305, "ਅੱਯੂਬ ਵਿਚ ਬੁੱਧ" ਹੈ। ⁵ਹੋਮਰ ਹੇਲੀ, ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਅੱਯੂਬ (ਐਨ.ਪੀ.: ਰੀਲੀਜੀਅਸ ਸਪਲਾਈ, ਇੰਕ., 1994), 241. ⁶ਉਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ, 242. ⁷ਅੱਯੂਬ 4:21; 11:6; 12:2, 12, 13; 13:5; 15:8; 26:3; 28:12, 18, 20, 28; 32:7, 13; 33:33; 38:36, 37; 39:17. "ਚੰਗੀ ਬੁੱਧ" (11:6; 12:16) ਅਤੇ "ਬੁੱਧ" (34:35) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਹਨ। ⁸ਗੋਰਹਾਰਡ ਵੇਨ ਰੈਡ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਥੀਓਲੋਜੀ, ਅਨੁਵਾਦ, ਡੀ. ਐਮ. ਜੀ. ਸਟਾਕਰ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਹਾਰਪਰ ਐਂਡ ਰੋਅ, 1965), 2:428. ⁹ਰੋਲੈਂਡ ਈ. ਮਰਫੀ, ਵਿਜ਼ਮ ਲਿਟਰੇਚਰ: ਅੱਯੂਬ, ਪਰੇਵਰਬਸ, ਰੂਬ, ਕੈਂਟੀਕਲਸ, ਐਕਲੀਸੀਆਸਟਸ, ਐਸਥਰ, ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਰੂਪ, ਜਿਲਦ 13, ਸੰਪਾ. ਰੇਲਡ ਨੀਰਿਮ ਅਤੇ ਜੀਨ ਐਮ. ਟੱਕਰ (ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 1981), 37. ¹⁰ਐਂਡਰਸਨ, 224-25.

¹¹ਹਾਰਟਲੀ, 376. ¹²ਬੈਚਰਟ ਐਲ. ਐਲਡਨ, ਅੱਯੂਬ, ਦ ਨਿਊ ਅਮੈਰੀਕਨ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਐਨ.ਪੀ.: ਬਰੋਡਮੈਨ ਐਂਡ ਹੇਲਮੈਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 1993), 272. ¹³ਹਾਰਟਲੀ, 377. ¹⁴ਲੁਡਵਿਗ ਕੋਹਲਰ ਅਤੇ ਵਾਲਟਰ ਬਾਉਮਗਾਰਟਨਰ, ਦ ਹਿਬਰਿਉ ਐਂਡ ਅਰਾਮਿਕ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ ਦਿ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ, ਅਧਿਐਨ ਸੰਸਕਰਣ, ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਐਮ. ਈ. ਜੇ. ਰਿਚਰਡਸਨ (ਬੋਸਟਨ: ਬਰਿੱਲ, 2001), 1:381-82. ¹⁵ਐਲਡਨ, 273. ¹⁶ਐਂਡਰਸਨ, 227. ¹⁷ਹੇਲੀ, 246. ¹⁸"ਪ੍ਰਭੂ" (יְהוָה, ਯਹੋਵਾਹ) ਜਾਂ "ਯਹੋਵਾਹ" ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। 12:9 ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਨਾਲ, ਨਿੱਜੀ ਨਾਮ "ਯਹੋਵਾਹ" (יהוה, ਯਹੋਵਾਹ) ਜਾਂ "ਯਹੋਵਾਹ" ਸਿਰਫ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਅਰੰਭ ਅਤੇ ਅੰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (ਅਧਿਆਇ 1, 2, 38, 40, 42)। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ, ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ "ਪਰਮੇਸੁਰ" (אֱלֹהִים, ਇਲੋਹਿਮ) ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ¹⁹ਹਾਰਟਲੀ, 383. ²⁰ਐਚ. ਐਚ. ਰਾਉਲੀ, ਅੱਯੂਬ, ਦੀ ਸੈਚੁਰੀ ਬਾਈਬਲ, ਨਿਊ ਸੀਰੀਜ਼ (ਗ੍ਰੀਨਵੁੱਡ, ਸਾਊਥ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ: ਦ ਐਟਿਕ ਪ੍ਰੈਸ, ਇੰਕ, 1970), 234.